

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Novissima Polyantha, In Libros XX. Dispertita

Dominicus

Francofurti, 1613

Fœnus

[urn:nbn:de:hbz:466:1-97211](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-97211)

Claudius Caesar cum regibus fœdus in foro icit, porca caesa, & veteri foecialium praefatione adhibita. Sueton. Perceptione corporis & sanguinis Domini, confirmata fuit pax inter Henricum IV. Imper. & Paschalem Romanorum Pontificem. Sigebertum.

Pesca inter vinum & epulas frequentiq; conuiuio, vxores, filios, amicosq; omnes habent, & tanquam fidei pignora adhibent: vbiq; inter sacra mensae, velut apud hospitales Deos fœdera & pacta inuent: & sic fidem socialem ratam, & mansuram pacis pignus inuolabile esse putarunt. Alex. lib. 5. c. 3.

Dux Roma, à medio diei fœdus non ferit, nec formulam conficit. Plur. in quest. Roman.

Plur. in Galba Suet. & Dion. lib. 57. scribunt suis temporibus moris fuisse, vt Romani milites Kal. Ianuar. in nomen Imper. iurarent: cum antea stante Repub. in senatus populiq; Romanum iurare soliti fuissent.

Fœdus firmantes Medi & Arabes, missum eleuter vulneratis brachiis aut pollicibus sanguinem iuicem lambebant.

Romani fœdus firmabant porca saxo confusa, cum imprecationibus, vt sic caderentur, qui fœdere rupto à promissa fide discederent. Franc. Patrie. de regna. lib. 8. c. 20.

EXEMPLA HISTORICA.

Apud Romanos Sacerdos foecialis ex iussu regis sumpta ex arce graminis herba pura, seriebat porcum siliue, dicens: Sic à Ioue feriat, turis, qui sanctum hoc fregit fœdus, vt ego hunc porcum serio. Liv. vol. 1. ab vrb. cond.

Arabes quocies fœdus faciebant cum aliis, quidam medius inter vtrumque stans, acuto lapide seriebat volam iuxta maiores digitos ipsorum qui fœdus agebant: deinde sumpto flocco ex vtriusque vellimento, inungebat eo sanguine septem lapides in medio positos, inter vngendum inuocans Dionysium & Vianiam. Hoc actio idem, qui fuerat sequeter fœderis inter amicos contrahendi, vadibatur pro hospite, aut forte pro tunc si cum eius res agebatur. Quod fœdus & ipsi qui amicitiam contrahebant, seruare iustum censeb. Polyd. Virg. de inuent. lib. 2. cap. 13.

Sycyths hoc modo fœdus faciebant. Infuso in grandem calicem fictilem vino, commiscebant eorum sanguinem qui ferrent fœdus, percipientes cultello aut incidentes gladio aliquantum corporis, deinde in calice tingebant sagittas, securim, iaculum: hac simul atque fecissent; sese multis verbis deuouere, postea vinum epotare, non modo qui fœdus faciebant, sed etiam comites illi qui erant maximæ dignitatis.

Bancae pacificationem in hanc formulam consabant: seriebat enim fœdus super occultam fossam, & quoad humus ea ita se haberet, tam diu fœdus in ea regione ratum fore sentiebant. Herodotus lib. 3. 4. 5.

EMBLEMA.

And. Alciati. Emblemata.

Hanc citharam, à lembi que forma balnetica fertur, vendicatis & propriam Mûsa Latina sibi, Accipe Dux: placeat nostrum hoc tibi tempore munus, Quoniam cum socijs fœdera iure parus, Difficile est, nisi dactis hominis tot rendere choradis, Vnâq; si fuerit non bene tenta fides, Ruptum quod facile est perit omni gratia concha, Illeg. praeclens cantus, ineps tu eris, Sed trahi coeunt proceres in fœdera: concors Nil est quod timeas si tibi constet amor, At si aliquis adsciscat, rursi plerumque videmus, In nihilum illa omni soluitur harmonia.

Vide Amicitia, Fides, Pactum, Promissio, Societas.

Fœnus.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

Fœnus. Græce, τὸν, u. s. τὸν, u. s. τὸν. Est autem fœnus vsura. Sed differunt, quia vsura est lucrum de capitali acceptum, fœnus verò est lucrum de vsura. Vel sic. Fœnus ex solo ipso est. Nam dicitur naturalis fructus terræ: Ouid.

Qua ribi cum multo senore reddat ager, Et inde ad vsuram transfertur, quali pecunia per se fructum producat, sicut terra. Ita & fœnum foetum terræ dicitur, & fœnus foetum pecuniae. A fœnore diminutiuum sic fœnusculum, & fœnero verbum, quod est pecuniæ siue aliâ rem ad fœnus mutuo, & cum accus. iungitur. Mart. Hæc sapit, hæc omnes funerant Sna Deor. huius passiu. est fœneror: vnde res fœnerata dicitur ad vsuram tradita: a fœnero. fœnerator, qui apud Gr. Donatista dicitur, & fœneratiti: vnde pecunia

fœneratitia, quæ ex vfuris eft collecta, hinc & fœnum dicitur, quod herbæ ex dem manentes quotannis nouas pariunt.

Hebraei vfuram & fœnus duobus nominibus perfringunt. 1. Ne- fœch, à morfu & rofione. 2. Tarbifh, ab acquisitione, & multiplicatione, quæ voces fœneratorum artibus apprimè conueniunt.

SENTENTIA BIBLICA.

Fœneration, condit bona.

Si pecuniam mutuum dederis populo meo pauperi, qui habitat tecum, non vrgebis eum, quafi exactor, nec vfuris opprimes. Exo- di 22.

Non fœnerabis fratri tuo ad vfuram pecuniam, nec fruges, nec quamlibet aliam rem, fed alieno. Fratri autem tuo abfq; vfura id quod indiget, commodabis, vt benedicat tibi Dominus Deus tuus in omni tempore tuo, in terra ad quam ingredieris poffidendam. Dent. 23.

Fœnerare proximo tuo in tempore neceffitatis illius, & iterum redde proximo in tempore tuo. Confirma verbum, & fideliter age cum illo, & in omni tempore inuenies, quod tibi neceffarium eft. Eccl. 29.

Perde pecuniam propter fratrem & amicum: & non abscondas illam fub lapide in perditionem. ibid.

Mala.

Hodie fœneratur quis, & cras expetit, & odibilis eft homo huius- modi. Eccl. 20.

Fœneratio eft periculofa quoad accipientem.

Qui accipit mutuum, feruus eft fœnerantis. Prou. 22. Multi non caufa nequitie non fœnerati funt, fed fraudati gratis timuerunt. Eccl. 29.

Quoad facientem.

Noli fœnerari homini fortiore te: quod fi fœneraueris, quafi perditum habe. Eccl. 8.

Muli, quafi inuentionem æftimauerunt fœnus, & præfiterunt modo illis, qui adiuuerunt. Donec accipiant, ofculantur manus diuitis, & in promiffionibus humilium vocem fuam, & in tempore redditionis poflulabit tempus, & loquitur verbis tardii, & murmuratio- num, & tempus caufabitur. Si autem potuerit reddere, aduer- fatur. Solidi vix reddet dimidium, & computabit illud quafi in- uentionem. 26.

PHILOSOPHICÆ SENTENTIÆ.

De fanat. Dial. lvi.

Francifc. Petrarch.

G v.

Pecuniam in tuo fœnore pofui. R. Eft & qui bene inuenitis ma- le vitur, & qui male inuenitis peius & peffime. Tu pecuniam inue- nifti, non vt diues fieres, fed vt malus, non tam malus (vt auguror) futurus ni pecuniam inueniffes. Sunt enim qui fuccelfibus nequior- es funt, non Dei munus agnofcentes, neque illi faltem fimiles (de quo fcriptum eft) Confitebitur tibi cum benefeceris ei, fed aper- tam fibi coelitus nequitiam exultimantes. Inuenifti ergo pec- uniam qua dedecus mercatoris, & exanime metallum, animæ tuæ facinram faceres infelix. G. Fœnus bene pofui. R. Malum non bene poni dixeris, fed deponi. Siquidem malum pondus excufferis, bene erit, alioqui vbicunq; pofueris, dum ad te pertineat malum effe non definet. G. Fœnus optimum bene collocati. R. Quomodo bene collocetur malum videris. Sane quanto optimus malum, tanto eft peius. Notum illud Dauidicum, Prodiit quafi ex adipe iniquitas eorum. Quanto ergo ditior fœnerator, tanto & nequior, tanto maior auaritia, maior impietas. G. Fœnori fludeo. R. An nulla artium erit, cui melius fluderes? An erant multæ, fed huius aptius erat in- genium? An quid rei eft vt huic vni ftudio animum applicares, quo nefcio an aliud vifquam fœdius inuenire poteris, aut vilius, aut tam miferi proffus, & deiecti animi tanquam inertis iudicium? tot vndique patent artes, tot viuendi viæ, peffimam omnium elegifti, quod quierior vifa eft federe, falicet & numerare dies, ac velociffi- mi finem mensis expectare, non intelligens tibi quoq; horas diesq; & menses & annos currere, & vt nexis tuis fic & tibi terminum in- flare, ftcut inquam illis vt tibi, fic tibi, vt naturæ debitum foluas, tur- piter parta deftituens, & incertus tui. Exorquetur ergo pauperibus quo ignotos dites, & futuri femper metuens iudicij, & obfcenæ in- terim non Dominus fed cultos pauid? rapinæ, fame preffus & infa- mia. Mirarer in vrbibus politis huius flagitio locum effe, nifi efferet & reliquis. Itaq; cum paulo ante hoc tempus fœneratores vt leprofi à confortio hominum fegregati agerent, nec tantum ad eos nullus accederet nifi egenus, fed etiam vt male olentes atq; contagiofi ab obuiis vitarentur, nunciam non modo cum populo, fed cum prin- cipibus conuerfantur, & matrimonia contrahunt, & dignitates adi- pifcentur. Tanta eft vis auri, imò quidem, quod pro momtro au- dias, ipfi quos Deus omnipotens male perdat principes fœnerantur,

ram leuis animæ famaq; iactura, tam fuauis vnde cum quæ- cunq; odor eft. G. Fœnerari iuuat. R. Turpis delectatio. G. Fœnerari folitus fum. R. Si Catoni credimus, homines clypeus, hæc caufa præteritur, quod fi fidere volumus, facile eft, qui dicitur inuitus. G. Semper fœnerabor. R. mifer eris, femper cupidus, femper inops.

APOPHTHEGMATA.

Pittacus, Quæritum vbiq; lucrum inexplebile eft. bafis ferm. 10.

Periander dicebat quæritum turpem effe grauem inuentionem ferm.

Socrates interrogatus, quinam auari efferent? Quæritur, inquit, & neceffarios amicorum negligunt. eod ferm.

Plutarchus, Fœneratores pecunias habere & non habere, Nam dum omnia ad vfuram trahunt, nihil habent, & quæritur alius habet. ibid.

Tacitus, Fœnus eft Reipublicæ funebre malum, fœderum fcordiarumq; creberrima caufa, coq; cohibebatur anteq; & minus corruptis moribus. Annal. lib. 6.

SIMILITUDINES.

Lepus fimul parit, & aliud alit, & rursum fuperfecit. In- tor æs alienum, priusquam conceperit, parit. Nam detra- tunt, & ponentes tollunt, & fœnerant quod pro faciente. Plutarch.

Ve ignis inualefcens, alia poft alia corrigit, fic vfura. Vultures nihil ipfi occidunt, fed ab aliis occifa inuentionem nulli alienis fruuntur fudoribus. Plat.

Qui in lutum incidit, cum oportet aut fugere, aut nam fi le voluat, magis etiam inquinatur: fic qui rem fœneratoribus. Plat.

Cholerici, qui purgari nolunt fub tempus, collecta inuentionem poftea grauitur difcruciantur: fic qui fimul fœnerant cum adfert, grauitur è capite laborant. Plat.

Plato vetat aquam à vicinis petere, nifi prius domum ad terram, quam ceram itidem vocant, repereris que non uenit. ita prius excutiendum, vt parifimonia, aliaue inuentionem, priusquam à menfariis pecuniam mutuum petas. Plat.

Aluarium picem femper fequitur picis nomine difpen- lo cœnum fodiente excitatum deuorat pabulum. Ita mifceant alienis negotijs, vt eis laborantibus fruuntur.

Vide auaritia & vfura.

Forma.

DEFINITIO ET ETYMOLOGIA.

FORMA, Græcè μορφή, & μάθησις, fortitudinis, autem forma, quæ dat effe fpecificum artificiatum.

Forma nihil aliud eft (vt hoc loco accipimus) quæfta proportio membrorum, decenti colore fuperficiu- cum pulchritudine, quam Cicero 4. Tufcul. diftinet, cum- dam figuram membrorum, cum coloris quadam fignatu- Cuius laus (refte Ariftotele i. Rhet.) non foium decoro- ftat, & fpecie, fed etiam dignitate, & veneratione, cum- titatis nota.

Forma, Hebr. Tær, à verbo Tær, formatur, forma induit. Græcè εὐμορφία, μορφή, τὸν. Forma Dei & femi- ftus. Hic de forma hominis externa, & rerum non agitur.

SENTENTIÆ POETICAL.

Ouid. 2. Art.

Forma bonum fragile eft, quantunq; accedat auro. Fit minor, & fpatio carpitur ipfa fuo. Nec femper uolens, nec femper illa flaret, Et vixet amiffa fpirina relicta rofa. Et tibi tam venient canis formofe capilla, Iam venient rugæ, quæ tibi corpus arant.

Idem de Medicamine facili.

Et placidam rugis vultus aratus erit. Tempus erit, quo uos fpeculum uisiffi piffi. Et veniet rugis aliter canfa dabit.